

S láskou vzpomínáme...

Staří moudří říkali, že smrt si vezme záminku a že chodí do třetice. Naprosto neunitářská poučka nebo jev, zatím blíže neznámý, ze života odpozorovaný?

Po těžké ztrátě ses. dr. Jiřiny Chudkové z Plzeňské obce a br. dr. Bohumila Housera z Brna, odešla tiše a nečekaně 27. února sestra Drahomíra Hanzlová – ve věku 83 let, stejně jako bratr Houser. Nechyběla na žádném našem shromáždění už na Radnické 4 (kde se scházeli brněnští unitáři, než získali prostory na Staňkově ulici). Nyní jsme ji viděli v pondělí na meditacích bratra Housera, ve středu na našich besedách a v pátek na shromáždění. Byla členkou Správního sboru obce a nevynechala žádnou schůzi. Nikdo netušil její věk, jen já, podle její členské přihlášky. Říkávala jsem jí, že jako ona bych chtěla v jejích letech vypadat. Byla vždycky velmi štíhlá, jemná, oduševnělá, elegantní.

Byla moudře tichá a pro každého a pro všechno měla nadčasový úsměv. Vždycky si přála, jak doslova říkala, zemřít náhle a „nebýt na obtíž“, i když měla milující a pečující rodinu. Manžel – známý malíř a výtvarník jí před časem zemřel. Krásně na své manželství vzpomínala a nosila originální doplňky vyrobené v jejich ateliéru. Několikrát jsme byly spolu v čajovně, kde mi vyprávěla o manželově tvorbě, jeho obrazech a výtvarném názoru. Tehdy řekla samozřejmě a vděčně: „Měla jsem krásný život.“ Měla tiché a důstojné rozloučení.

S láskou na sestru Drahomíru vzpomínáme.

Za panem Arnoštem Neufeldem

Veliké ztráty neměla v únoru jenom Unitária, ale také židovská obec. Celá brněnská veřejnost zaznamenala ztrátu kantora ŽO pana Arnošta Neufelda. Tuto podivuhodnou osobnost jsme znali i z brněnské obce unitářů, kde jsem ho před lety slyšela poprvé zpívat na květinové slavnosti. Od té doby byl v Unitarii hostem ještě několikrát a vždy setkání s ním bylo velkým zážitkem. Měl překrásný hlas a ovládal dnes už neznámé, prastaré umění synagogálního zpěvu. Dovedl i poutavě vyprávět o tradicích, svátcích a osudech Židů.

V posledních letech jsme se s panem Neufeldem setkávali vícekrát a rozmlouvali o vývoji našich obcí. Vždy mu nesmírně záleželo na opravdovosti víry a zbožnosti. Tuto svoji věrnost zachoval v nejtěžších dobách válečného běsnění, kdy mu v koncentračním táboře fašisté zavraždili jeho drahou sestru ve věku sedmnácti let. V dobách totality pracoval v řadovém zaměstnání, ale své víře a kantorské službě v synagoze zůstal věrný. Byl živoucím příkladem síly a trpělivosti zbožného člověka.

Připravovala jsem jeho návrat do brněnské obce, ale na domluvený termín již pro onemocnění srdce nemohl přijít. Věděli jsme o jeho závažném onemocnění, avšak zpráva o jeho odchodu 16. února (přesně týden po tragickém odchodu bratra Housera) nás bolestně zasáhla.

Brňané věděli, kdo byl pan kantor Arnošt Neufeld. Účastí na posledním rozloučení v neděli 20. února. Nechť je památka spravedlivého požehnána.

římou masovou
veliké světlo.

Jarmila Plotěná

Uvažujeme nad unitářskými principy

Demokratický způsob rozhodování

Demokracie není nejdokonalejší způsob jak řešit veškeré záležitosti, avšak zatím nebyl poznán lepší a spolehlivější způsob rozhodování. Unitáři neuznávají nějakou neomylnou světskou autoritu, osobu nebo metodu, k níž by se obraceli při rozhodování, proto řeší svoje organizační záležitosti a sporné otázky demokraticky pomocí diskuse a hlasování. Na rozhodování se má možnost podílet každý člen a to na valných shromážděních obcí, která delegují svoje kandidáty na jednání sněmu a volí svoje členy do funkcí. Mezi jednotlivými sněmy řídí náboženskou společnost českých unitářů správní sbor, do něhož obce navrhují svoje zástupce.

Vzhledem k tomu, že ani demokratická volba nemusí vždy znamenat nejmoudřejší rozhodnutí, klade demokratický způsob rozhodování mimořádné nároky na informovanost a zodpovědnost každého jednotlivce. Podrobná znalost problematiky, o níž se má rozhodovat, správný psychologický postřeh a jasná vize budoucího vývoje by měly zaručit, aby při demokratických volbách nedocházelo ke kumulaci rozhodovacích pravomocí a možností čerpání finančních prostředků v rukou jednotlivců nebo malé skupiny. A byla tak zajištěna pluralita reprezentující pestrost názorů a přístupů. Ve společnosti s tak vysokými ideály, by demokratický přístup měl být samozřejmostí.

Používání kritického rozumu v náboženství

Unitáři vycházejí z přesvědčení, že náboženství je pro člověka něčím zcela přirozeným, právě tak jako ideál nadosobního smyslu života a touha po jeho posvěcení. Tento typicky lidský rys nijak neumocňují nadpřirozená, rozumem nevysvětlitelná zjevení, dogmata ani zázraky, které by odporovaly vesmírnému řádu a zákonům, z nichž některé již člověk poznal, ale většina z nich ještě na objevení a překvapivá poznání teprve čeká. Vzhledem k tomu, že pro unitáře je důležité kladení otázek a nacházení odpovědí někdy i odporujících navyklým náboženským představám, zkoumají kriticky tradiční náboženství v jejich zjednodušené, obvykle předkládané formě. Přijímají však kladné stránky jejich hluboké moudrosti. Hledání pravdy je pro unitáře charakteristickým projevem jejich duchovní cesty, proto užívají kritického rozumu rovněž v případě vlastních náboženských zkušeností. Daru rozumu a myšlení si váží jako nejdělejší schopnosti člověka, neboť pomocí logiky nám pomáhá nacházet společnou řeč, vyjádřit poznané a sdílet s ostatními prožitě. Domníváme se, že náboženství je natolik významné pro celý lidský život, že k němu nelze přistupovat bez duševního úsilí, řádného zkoumání, promýšlení a hledání.

Ačkoliv si unitáři váží rozumu, vědí, že cit a intuice jsou nedílnou podmínkou duchovního hledání člověka a že by měly být ve vzájemné harmonii.

Respektování hodnoty a důstojnosti každého člověka

Hodnota člověka nespočívá pouze v jeho vnější fyzické složce. Ani tělesné schopnosti a charakterové vlastnosti, kterými se člověk momentálně vyznačuje, netvoří ještě celého člověka. Unitáři chápou lidskou bytost z hlediska věčnosti, jedinečnosti, možností vývoje a zdokonalování. Jejich ideálem je po všech stránkách rozvinutý, tvůrčí člověk. Vidí však hodnotu každého jednotlivce v neopakovatelnosti jeho životní cesty a zkušeností i v jeho dosud neprojevených vlastnostech a schopnostech. Každý člověk má nesmírnou cenu, i když se někdy podobá perle pohozené v blátě. Unitáři jsou přesvědčeni, že většina lidí má

v sobě dosud neobjevené schopnosti a možnosti rozvoje. Snaží se proto vytvářet atmosféru svobody a tvůrčího hledání příznivou a inspirující k projevení hodnoty každého člověka. Upřednostňují pochopení, empatii (soucítění) a zachování důstojnosti každého člověka a to i v případě jeho provinění. Tento princip předpokládá, že je třeba rozlišovat mezi špatnými činy a charakterovými vadami, před nimiž je třeba se chránit a příkladem a výchovou je ovlivňovat a mezi samotnou podstatou člověka, která má v každém případě svoji hodnotu.

Jarmila Plotěná

Bohumil Houser:

O padlém lístečku

**Jak padlý lísteček v Černém potoku
rovná šumící ticho v mysli vlnky,
zvolňuje pohyb času toku,
líně se přelévá přes kaménky.**

**A na tom klidu pádím k Tobě,
je to klid teplý, sametově něžný,
sám jej pak nalézám samoten v sobě,
září mi jak oči moudré kněžny.**

**Lísteček dopadlý na tiché vlnky
unášen žízni po čiré vodě
běží po proudu krokem srnky
nic neponechává na náhodě.**

**Nasákl se již čirou vodou,
ponořil plně do tiché řeky
tam, kde již neklid nekalí mysl
tam, kde již nezní útrpné skřeky.
Poznal pomíjející ve všech formách,
jen lásku cítí jak sílu věčnou,
teplem jej hřeje v hlubinných tmách,
na cestu přivádí bezpečnou.**

**Ale i zde žíznivá touha proudu
žene jej dál až k oceánu;
opouští poslední rodnou hroudu,
vodou očištěn chutná manu.**

**Zdá se však, že vychýlil se z proudu,
tu ručka něžná jak křídla vážky
do proudu nesmrtelnosti jej noří**

a přenáší jej přes překážky.

Takto ponořen v klidu proudu
láskou jen unášen k novému ránu,
očistěn od světa a jeho soudu
rozpustil se v písečném oceánu.

Pout' koloběhem a karman

Celý	projevený	svět	je	jen	iluzí		
klidně	si		rotující		prostorem,		
i	když	se	jen	trochu	kymáčí.		
My	tuto	přece	iluzi		přijímáme,		
protože	se	chováme	jako	svědomití	žáci,		
kteří		se			zavázali,		
že	až	sem	přijdou,	budou	se	dobře	učit.
Slíbili	jsme	zabydlet	se	v	této	iluzi	
a	věřit	jí	až		do	doby,	
kdy	splníme	to,	co	nám	bylo	určeno.	

Potom se iluze můžeme vzdát.

Dávno před tím, než jsme se znovu zrodili,
podepsali jsme smlouvu, kde stojí:
„Vstupuji do této hry dobrovolně
a zavazuji se, že budu zachovávat všechna její pravidla.“

Je to nezbytné. Nic byste se nenaučili
v hmotné lidské třídě, pokud byste neuvěřili,
že učitel je učitel, že tabule slouží k tomu,
aby se na ni psalo, a že předměty, jimiž se učíte
mají svoji vrozenou hodnotu.

Emanuel dí: „Jsem zde ne proto,
abych podněcoval vaši vzpouru proti Řádu (dharmě),
ale abych vás ujišťoval,
že to, co děláte, je hodnotné.
A to, co studujete, je nevyhnutelné.
A navíc, že tato kosmická hra (lila),
je jen dočasná. Svou větší částí
už totiž spočíváte ZDE v září Světla a Pravdy.
A slibuji vám, že se domů dostanete.“

Kniha Emanuelova 9. Z překladu Ivo Pospíšila, Bratislava 1985 upravil B. Merhaut.

Vzkříšení duchovního jara

Vichry souřadnic času pozemského jsou strmé a zrádné. Osa planety zimomřivá si pomalu ustylá v blízkosti Slunce. Sluneční archetyp byl všem společný v kolektivním nevědomí kultur všech dob, které instinktivně vycitřovaly zrod nového života a spravedlnosti času. V zoufalství nejistot napřimovaly zrak k tušené vyšší spravedlnosti. Až nastal čas nebes, egyptská mysteria opustila svůj úkryt, vstoupila do pouště písku, kde promlouvali hebrejští proroci. Eséjští a kumránští mystici upřednostnili poselství Jana Křtitele o příchodu království Božího, aby připravovali cestu Kristu.

Prolamování lásky Boha jediného, živého, zjeveného Abrahamovi a Mojžíšovi na hoře Sinaj, Boha slitovného uzavírá smlouvu o pomoci hledajícím Jeho přítomnost v nitru. Sesláním Spasitele – Ježíše Krista vyvrcholilo záření duchovního Slunce. Mysterium oběti a vzkříšení vydechlo do kosmického prostoru, aby nebesa se přiblížila zemi a symboly byly rozpoznány jako cesta.

Impuls času Božího tvoření započal pokáním k návratu do rajske zahrady, do původního stavu stvoření člověka před pádem. Nejprve byly prožívány veliké noce, (velikonoce), aby byl pochopen význam duchovních symbolů narůstajících do vědomí lidstva.

Velikonoce vítají rozkvět přírody, života. Od této vykupitelské doby děje pozemské proluly vanutí ducha, mystériem poznání stromu Božího, odhalujícího cesty k Bohu. Nevědomí nasávalo z kořene dřeva (stromu) Kristova kříže, z něhož kapala Beránkova spásitelská krev na hlavu starého Adama z prachu, lsti, pádu a zrady.

Zasvěcenci zasazovali tento strom božského člověka neboť tušili, že roste zpříma k nebesům pod sluncem smlouvy milosti Boží. Předkřesťanská mysteria o vzkříšení přírody byla posunuta do duchovní spirály a završena.

Nový zákon zvěstuje, že v Kristu se stal očekávaný Duch Slunce skutečností, kterou předpovídal Starý zákon a perská Avesta: Mocnou, éterickou auru Slunce, božsky stvořenou, ctíme v modlitbě, která přeje na nejvítežnějšího ze všech spasitelů.

Příchod Mesiáše zvěstují starozákonní proroci: „Lid chodě v temnotách, uzří světlo veliké, Slunce spravedlnosti a zdraví bude na paprscích jeho.“ (Izaiáš)

Projev nových duchovních počátků v zániku světa zahrnuje posvátný výrok Ježíšův: „Činím vše nové – nebesa i zemi... Světlo Ducha jsem přinesl na svět, abyste nežili v temnotách.“ (Luk., 23)

Apoštolové dosvědčují, že Ježíš byl více než reformátor či prorok, neboť bořil zdi pohanských bezduchých chrámů a budoval je sluncem svého Ducha.

Duchovní obsah křesťanství – oficiální církve nevnímala, zejména když došlo k sloučení církve se státem – oltáře s trůnem – vzdalujícímu se apoštolským kořenům – esoterickým.

Nejen o velikonocích pociťujeme zpívající rána na úsvitech duchovního slunce, vzkříšeného duchovního jara v srdci. Prožíváme okolní přírodu ve stvořitelském zrodu, dynamice růstu, jehož alchymie proměňuje naše člověčenství ve slunce lidství. Vdechujeme vůni ozeleněného stromu poznání dobrého, přesahujícího božským dechem dualitu – zla a relativního dobra – v duchovní jednotu Bytí.

Do klenby nebeské, do hvězd se vztyčují květy spásy s dotekem rtů andělů.

Ano, právě to jsou velké noce mysteria – Velikonoce, aby snesly s klenby nebeské, dávné, zjevené tajemství – že prožívat jejich blahodárnou atmosféru můžeme i prostřednictvím Písem moudrosti, leč nikoliv pod zorným úhlem litery, ale duchovní dimenze v nás, kde probouzí se Boží jiskra jako slunce v krůpěji rosy.

Miluše Šubartová

Ve své bídě vzdávala jsem chválu Světlu a ono vysvobodilo mne ze všech mých útrap. Roztrhlo všecka moje pouta a vyvedlo mne z temnoty a trápení chaosu. Vyznávám ti, Světlo, že ty jsi mne zachránilo a že tvé divy staly se v pokolení lidském. Ty jsi vylomilo hořejší brány temnoty a těžkou závoru chaosu.

Petr Pokorný Píseň o perle, Vyšehrad, 1986, s. 232 ze spisu Pistis - Sofia

Erazim Kohák:

Dopisy přes oceán

Praha, SPN 1991. XIII.

K zamyšlení nad vlastním životem nás inspiroval Jan Milíč Lochman, rektor basilejské univerzity. O stejném tématu jsme debatovali v klimentském českobratrském sboru v Praze dávno před únorem ještě s panem farářem Šoltézem. Měli jsme tehdy uši k slyšení, avšak neslyšeli jsme. Byli jsme mladí, měli jsme pocit, že se kolem nás otevírá nový revoluční svět, k němuž staré Desatero už dávno nepatří. Dnes máme tu revoluční dobu za sebou, vím, co skutečně znamená, a všechno se nám jeví jinak. Dáváme za pravdu panu faráři Šoltézovi: Kde lidské vztahy nepodléhají mravnímu zákonu, tam není svoboda možná. Člověk se stává člověku vlkem. Mimochodem tím přirovnáním prozrazujeme základní neznalost o životě zvířat. Vlk totiž vlku není vůbec vlkem, šakal šakalovi šakalem či hyena hyeně hyenou. Vztahy uvnitř smečky jsou daleko lidštější. Smečka má svůj řád, symbióza je tu základem. Neříkejme tedy, že se mravním zhroucením společnost zvrhla v džungli. Zvrhla se v něco, k čemu dochází jen mezi lidmi, ve válku všech proti všem, protože bez mravního zákona zůstává jen pěstní právo. A to, mimochodem, neříkám jen za sebe: hlásím tu reakci krajanů včetně těch nejnovějších příchozích, s nimiž jsem o tom hovořil. Na tom jsme se shodli skoro všichni.

Dále se však odezva rozdvajila na dva výrazně odlišné směry. Jsou lidé, kteří na představu osvobozeného života, zaštitěného mravním zákonem proti svévoli, reagují vzpomínkou na první republiku: Ano, takové to kdysi bylo v naší zemi, takový býval život. Vzpomínají. Pak jsou ti druzí, kteří připomínají, že takové to dnes v naší zemi vůbec není. Připomínají nám zatuchlost naší každodennosti, přetvářku, úplatky, závist, všudepřítomnou lež, prostě všechno, co je vyvedlo ze země. Ti raději nevzpomínají.

Zpočátku jsem měl dojem, že se tu projevuje rozdíl mezi starší a novější emigrací, tedy mezi emigrací Masarykovy republiky a tou z Husákovy gubernie. Jenže brzy se ukázalo, že to nesouhlasí. Rozlišení mezi těmi, kdo vzpomínají, a těmi, kdo zatracují, se nekryje s rozdíly osobního věku ani s rozdíly politických přesvědčení. Nemá vlastně vůbec co dělat s dnešní československou skutečností. Váže se na to, co lidé mají v srdci a v hlavě; co se komu vybaví, když se řekne Republika československá. Faktické informace jsou stejné; jde o to, co z nich kdo vybírá jako pravou podstatu věci a co považuje za náhodné, přechodné zhroucení skutečnosti. Docela konkrétně: Kdo dnes představuje tu základní, hlubokou podstatu češství, kdo jen okrajový fenomén? Je to ta hrstička těch, kteří odmítají žít ve lži a hlásí se k tradici lidské opravdovosti a pravdy – a jeden za druhým mizí ze scény s pomocí Státní bezpečnosti? Je to právě Státní bezpečnost nebo ta většina, která

docela lidsky sází na přežití, vytváří si kompromisy – a pozvolna ztrácí vědomí, že se kompromituje? Či promítnuto do dějin, jsou skutečností českého národa momenty mravní velikosti jako třeba husitská revoluce a bratrství, první republika a Jaro 68? Anebo naopak, jsou to právě výjimky přechodné, snad iluzorní, zatímco realita naší totožnosti jsou pokroucené čecháčkové po Bílé hoře, za okupace, za normalizace?

Zdůrazňuji: není to otázka faktu „jací jsme“. Jsme takoví i takoví. Jde o to, co v sobě považujeme za směrodatné, co za zásadní – a tudíž i mravně závazné, ať už je to skutečnost jakákoliv. Podle toho se lišíme. Jsou lidé, pro něž jsou směrodatné ve všech otázkách národní totožnosti velké chvíle našich dějin, bratrství, obrození, první republika, rok 1968, Masaryk. Mladí nebo staří zůstávají takoví lidé vlastenci v hlubokém, dávno zapomenutém smyslu toho kdysi krásného slova. Znal jsem jednoho, byl kovodělník, jménem Suk, který emigroval roku 1906; za první války hostil v Bostonu Masaryka, za druhé všechno úsilí věnoval zahraničnímu odboji a ještě v roce 1968 pomáhal nové vlně uprchlíků. To jsou lidé, kteří v zahraničí vydávají české časopisy, organizují česká sdružení, dávají dohromady příspěvky, aby mohly vycházet práce domácích autorů, starají se o výpomoc nově příchozím, usilují o zachování českého jazyka, byť někdy se zvláštnostmi dob svého odchodu. Starším názvoslovím bych řekl, že byť jsou tu sebedéle, zůstávají exulanti, nestávají se emigranti. Je to emigrace, pro níž přání sloužit národu daleko přesahuje tu běžnou tužbu „mít se dobře“. Snaží se něco dokázat, něčím přispět, i když to něco je třeba tak skromničké jako český stánek s výstavkou na jarmarku v zapomenutém okresním městečku kdesi na americkém Středozápadě.

Za ta léta jsem je dobře poznal. Jsou to lidé, kteří dnešní husákovskou gubernii českosovětskou prostě neberou na vědomí. Jako svou vlast v srdci nosí Masarykovu republiku a její obdoby. Znovu a znovu se vracejí k tomu, jaké to u nás kdysi bylo. Jaké to bohužel je, to je nezajímá. Žijí v přesvědčení, že to není ten opravdový český národ, to není jejich pravá vlast. S láskou probírají detaily starých časů, přehrávají si starobylé desky V + W, připomínají nám, jakou jsme měli ve světě pověst, o naší pracovitosti, poctivosti, dovednosti. Vzpomínají na nadšení, s nímž jsme budovali republiku a šli ji hájit v roce 1938, na obětavost prvního odboje i na to, že Československo kdysi bylo ostrovem svobody ve střední Evropě, zemí, která nikoho nevyháněla, nýbrž naopak poskytovala útočiště všem pronásledovaným od ruských nekomunistů po německé antifašisty. Vzpomínají prostě na všechno, co bylo dobré: to považují za směrodatné.

Pak jsou ti druzí. Obvykle jsou to lidé, kteří republiku neopouštěli ve chvílích vzepětí po Mnichově, po únoru, po srpnu, nýbrž v únavě nekonečných všedních dní, a s sebou nesli jen všednost. Namísto z nadšení odcházeli ze znechucení, s touhou zanechat svou někdejší vlast co nejdál za sebou, zapomenout na všechno utrpení a ponížení a najít si ve světě nový domov, novou národnost, novou totožnost. Těžko jim to mít za zlé: kdyby člověku trčel v hlavě jen protektorát, fanatismus a strach padesátých let, mravní bída normalizace, všechno to čecháčkovství, které nám tak důrazně připomíná pan profesor Černý, sotva by mohl reagovat jinak – tím spíše, že dnešní skutečnost všedních dnů to znovu a znovu potvrzuje.

S takovými se v zahraničí střetnu jen zřídka. Pochopitelně krajany nevyhledávají. Když přijdou, nevzpomínají na to, co bylo, nýbrž hořce hovoří o tom, co je. Hovoří o všech průvodních jevech dlouhé nesvobody, které Masaryk označoval jako české lokajství, o

ošuntělosti erární kultury a intelektuálském hochštaplerství opozice, již ovšem sami nepřispěli, a o všem, co je u nás nedobré. Hovořívají o každodenní nepoctivosti, podloudnosti, závistivosti a celé té zoufalé přizemnosti, do níž nás režim nutí. Lárou hůl nad námi i nad sebou a hovořívají o národu s nenapravitelně pokřivenou páteří. Z celé historické skutečnosti tisíciletého národa od svatého Václava po Jana Patočku volí jako směrodatnou všednost v nejhorších všedních dnech a podle té nás posuzují – a odsuzují. Když přijde řeč na život osvobozený, na život ve svobodě, v perspektivě Desatera, zatímco ti první vzpomínají, že takové to bylo, ti druzí připomínají, že takové to není.

Tak zase otázka – Masaryk nebo Švejk? Není to otázka, jací jsme. Ta je zmatečná: V každém národě najdeme Švejky i Masaryky, a těch prvních bude vždy víc než těch druhých. Není to otázka první republiky nebo dneška. Je to otázka normativní: za kým chceme jít, koho považovat za směrodatného pro naše žití a snažení, Masaryka či Švejka? Ideál Československé republiky, či její dnešní každodennost? Kterou vlast budeme nosit v srdci?

Na celé odezvě na Lochmanovu knížku mě nejvíce zarazilo, že ani jedna ani druhá skupina debatujících si tu otázku takto neklade. Samozřejmě osobně mi jsou bližší ti vlastenci první republiky než realističtí cynikové té dnešní. Jenže si uvědomuji, že ani jedni, ani druzí vlastně nemají domov, nemají vlast. Těm prvním, kteří vášnivě debatují o zemědělské politice agrární strany v roce 1930 nebo o tom, kdo se jak choval za puče, vlast nenávratně zmizela v minulosti. Už nikdy nebude rok 1930 nebo rok 1948. Těm druhým vlast stejně nenávratně zmizela do každodennosti: je naprosto nemožné být vlastencem Husákovy československé gubernie. Pokud Čech může být vlastencem, musí jím být jen v nadčasovém smyslu: vlastencem ideálu nadčasově platného a vlastencem budoucnosti.

Vím, zmínky o budoucnosti vyvolají trpkou odezvu. Už léta se zdá, že pro nás se budoucnost prostě nekoná. Sovětské tanky na Labi a na Šumavě, cizí maršálové v Milonicích a křivopáteční místodržitelé na nábrežích Kyjevské brigády jako by zaručovali, že místo budoucnosti je v plánu jen přítomnost protažená do nekonečna. Budoucnost se nám zdá prostě příliš vzdálená, než abychom ji mohli žít.

Vybral B. M.

Den země 2005

K tomuto významnému výročí ČT2 s předstihem uvedla 2 výborné pořady. První dokument Pod došky podle scénáře ekofeministky Evy Hauserové natočila režisérka Jitka Stropková. Navazuje na podobný dokument, který byl inspirován sociologickou studií prof. Hany Librové Pestří a zelení o několika rodinách, které záměrně opustily města, aby v duchu ideologie dobrovolné skromnosti se pokoušely žít alternativním způsobem života.

Na rozdíl od minulého dokumentu je patrné, že mladé páry s dětmi se pečlivě připravovali na venkovské prostředí s ohledem na zaměstnání.

Tak Hřibovi přišli do vsi Repice u Litomyšle poté, co je v původním bydlišti vykradli. Zvolili si ves, kde se nekrade, kde se nemusí zamykat jako kdysi na Divokém západě. Mají 3 děti. Otec našel práci v Semilech v elektro kontrole. Žena v domácnosti se zabývá moštováním, protože je jí líto, že podél cest padaná jablka nikdo nevyužívá ani

k přikrmování domácích zvířat. Matka je pedagožka, absolventka waldorfské školy. Zahrada je upravena podle principů permakultury. Když topí dřevem, současně suší křížaly. Jinak jsou moderní domácnosti s telefonem a počítačem. Auto je nezbytné, na větší nákupy jezdí do Litomyšle. Čeho si na vsi nejvíce váží? To, že rodina tolik času může být pohromadě a společně prožívat a vychutnávat rodinné ovzduší.

Stejně pečlivě si starší kamenný dům vybírali v Mysáči manželé Hřebeltovi. Investovali do nových dřevěných oken a do zateplení domu. „Nikomu ekologii nekážeme ani k ní nenabádáme,“ říkají. Za důležitější pokládají vlastní příklad. Zeleninu pěstují na zvýšených záhonech, které mají několik vrstev. Tou nejspodnější jsou upěchované větvičky, další vrstvou jsou jemně posekané větvičky, posypané kompostem z kuchyňského odpadu s příměsí papíru. Mají třístupňovou kořenovou čističku, k níž sousedé napřed měli nedůvěru. Názor změnil, když se přesvědčili, že nepáchne a že tzv. šedou vodou lze zalévat. Libují si, že „starý dům má duši“ a že se dobře vytápí krbovými kamny vlastním dřevem. Vybírali si takovou obec, kde je železnice a vlakem je to blízko do města.

Jirka a Stanislav Bučkovi se usadili na vsi po půlročním pracovním nasazení na Novém Zélandu, kde byli nadšeni nejen úchvatnou přírodou, ale především u nás nevídanými dobrými sousedskými vztahy. Odstěhovali se z Prahy do místa, kde Stáňa, povoláním učitel, dostal služební byt v paneláku. Pečlivě třídí odpad. V supermarketech zásadně nekupují, podporují místní obchodníky. Sousedé se divili, že používají látkové pleny, ne z umělé hmoty.

Ekologicky nejpromyšleněji si vede rodina odborníka na ekologickou výchovu mládeže RNDr. Mojmíra Vlašína. Hospodaří nedaleko nádražíčka Brno-Ořešín, které má být zrušeno. Jeho žena pěstuje a suší léčivé byliny, stará se o drůbež i kozy. Mají vzornou biozahradu typu permakultury. Mojmír usiluje o nová stromořadí podél starých cest v krajině, ale naráží na odpor zemědělců s mentalitou jézédáků, kteří v tom vidí omezování pohybu kombajnů a jiných velkých mechanismů. V zastupitelstvu však prosadil alej javorů a měl radost, když na jejich sázení přišlo 37 občanů.

Všechny domácnosti vyhodnocoval Mgr. Viktor Třevíský z Ekoprogramu. Směrodatné je, jakou rozlohu v globálních hektarech každý potřebuje na potravu a provoz domácnosti. Nejplýtvavější jsou Američané s potřebou 8,6 gha, ročně na osobu, Češi potřebují asi polovic. Nejlip šetří přírodu Hřibovi = 1 gha, což je jako v rozvojových zemích. V našich podmínkách je to bílá vrána. Tolik potravin dokáže vyprodukovat málokdo.

Poměrně dobře si vedou Bučkovi, ale svým letem na Nový Zéland vyprodukovali tolik znečištění ovzduší, že mají co dohánět.

Ekologické bydlení

Každý zájemce by se měl podívat do obce Jižní Žleb u Zlína, kde je malé sídliště ekologických domků krytých 1 m zeminy. Zeminou vedou do obytného prostoru tzv. světelné studny – válec z nerez. Vydýchaný vzduch odvádí střechou nejvyspělejší vzduchotechnika. Spotřeba tepla je neuvěřitelně nízká, částečně je kryta solárními panely. Je tam řada domků v ceně od 2,5 až po 6,5 milionu korun. Obyvatelé těchto ekodomů mají výrazný zájem o obecné blaho, o kořenové čističky, vysazování zeleně a revitalizaci rybníčku, v němž se obnovuje vegetace i zvířena.

Dokumentární snímek je povzbuzením pro všechny občany, kteří se nechtějí spokojit s ryze pasivním konzumním způsobem života, jak je snahou obchodních řetězců,

provozovatelů skládek odpadů či jejich spaloven. Dává naději, že šetrnější životní styl si téměř každý může osvojit a vést tak k přírodě šetrnější, skromnější, ale i uspokojivější život.

Druhý krátký film měl titul „A ta kráva mléko dává“; odhaluje příčinu nemoci šílených krav zkrmováním mouček z uhynulého dobytka. Byl to zločin proti přírodě, protože kraví zařívací trakt je uzpůsoben jen na rostlinnou píci. Produkce biomasa z pasoucího se dobytka je dražší, ale maso je chutnější a zdravotně bezpečné.

Boris Merhaut

Nejsvětější trojice amerických fundamentalistů -

bůh nadbytku, bůh zisku a bohyně přepychu

Ó bohové nadbytku, zisku a přepychu! Přesvatí tvůrci hrubého národního produktu (GNP): Přijměte jako úlitbu koktejl ropy, burbonu a cocakoly. Děkujeme vám, že jste nám vydali Nový svět, Severní, Střední a Jižní Ameriku. Z nich Severní Amerika je naším nedotknutelným osobním vlastnictvím. Dali jste nám i přilehlá moře – Atlantik a Pacifik, zemi prérií a lesů, řek, jezer a hor, nedohledných pšeničných lánů. Milostivě jste nám dali svobodný trh a svobodu to vše zdobit či cupovat, jak se nám zlíbí.

Ó bohové nadbytku, zisku a přepychu! Za vaši bezmeznou štědrost hrubého národního produktu GNP s bezmeznou štědrostí poníženě k vašim nohám skládáme sto miliard tun plastových lahví a obalů potravin, 90 tun nefiltrovaných kanalizačních splašků, které ničí mikroorganismy nezbytné k zachování života planety Země. Vaši štědrost splácíme ropnými úniky do moří a toků, chrlením smrtících chemických jedů do ovzduší, přehoustlým provozem aut a kamiónů na víceproudých dálnicích. Nejohybnějšími a zplodinami nejzamořenějšími městy, kde živoří choré, o kvalitu života oloupené lidstvo.

Ó bohové nadbytku, zisku a přepychu! Když toto vše pácháme a ničíme krásy přírody, činíme tak vaším jménem a tupíme tak všemohoucího Stvořitele všeho živoucího na modravé perle planety Země. Kéž se vzpamatujeme a začneme se kát za tyto hrozné činy. Kéž vás navždycky zatratíme a začneme pokorně obnovovat krásy života planety Země, jediného to domova, který ve vesmíru máme. Čiňme tak dříve, než bohyně Gáia, matka Země, setřese nesnesitelné břemeno zpupného lidstva zemětřeseními, sopečnými výbuchy, vlnami tsunami a hurikány.

Z úvahy Less is Mors. (Méně je více.) (Umění dobrovolné skromnosti.) Rochester, Vt. 1991 přeložil a zaktualizoval Boris Merhaut.

Tmavá aura zemí a měst

Dnešní hektická doba v celosvětovém měřítku žijící převážně v temnotě konzumu „zbožňující trh a mamon, který by jí zajistil iluzorní rozkošnické užívání života, způsobuje odklon od Božích zákonitostí stvořeného Univerza, čímž páchá katastrofy znetvořením přírody a chováním člověka. Vždyť člověk byl povolán Hospodinem, aby spolupracoval s Bohem, žil v souladu s planetární přírodou tím, že se stane dobrým hospodářem na vinici Páně, aby rozhojnil její úrodnost.

Místo toho, abychom se stávali světlem světa, jak nás vybízí Ježíš Kristus, zářící světlo Ducha Božího, jsme svědky temné aury planety Země, zemí a měst. A co je příčinou?

Temnota duše – agresivní, smrtonosné myšlenky lidí – závist, nenávisť, teror a války. Dle zákona příčiny a následku (co zaseješ i sklídíš) – negativní myšlenkové energie se nevytrácejí či nevyprchávají, naopak se akumulují a násobí během tisíciletí.

Obdobně jako člověk, který převážně myslí negativně, a i jedná, má temnou auru vyzařování, temný astrální obal, jímž jsou myšleny mocenské agresivní pudy, negativní city závidění a nenávisť, zášti a nevraživosti, obdobně jako destruktivní myšlenky škodolibosti. Jejich součtem je podmíněna temná aura chaotické energie prodírající se do živelů přírody s katastrofickými důsledky, které ničí stvořitelství přírody. Agrese, chamtivost, násilí, brutalita, perverze vyvolávají nejen pocity deprese – špatné stísněné nálady nejen lidí, leč i bolest znásilňované přírody.

Země se chvěje jako v horečce jakoby chtěla svrhnout trýznitele, aby konečně v sebeobraně zaútočila.

Z křesťanského hlediska nahlíženo, zaměřujeme svůj pohled k ojedinelé události ve světě, nepřehlédnutelné, nadějně a spásné, kdy se světu narodil Spasitel – Ježíš Kristus před dvěma tisíci léty s významným poselstvím a výzvou: „Co děláte, co činíte?“ Po celou tuto epochu není svět v pořádku! Jsme kosmické bytosti, nejsme dětmi chaosu. Přestaňme zneužívat lidství, znásilňovat klima planety země s důsledky hrůzných katastrof. Přestaňme s naším sobectvím, nedostatkem tolerance, soucítěním a pochopením bližních, včetně přírody jako živého organismu, obohaceného květenou, stromy a různými zvířaty.

Vždyť jsme děti Boží jednoho Otce, který je láskou. Proto se nechme vybídnout, pozvat všemohoucím Bohem a jeho prostředníkem – Ježíšem Kristem – k nastoupení vnitřní cesty míru pokoje a harmonie mezi sebou, mezi lidmi a celým Stvořením.

Závažná závěrečná otázka zní: Jak by vypadala naše země dnes v současné době, kdyby lidé naslouchali laskavé pobídce a příkladu Ježíše Krista – našeho Spasitele, jenž je vítězem nad hříchem, peklem a smrtí – aby opět přišel shůry jako zachránce a soudce. Když se rozhodneme k Jeho následování, budeme naslouchat Jeho slovům – můžeme se v modlitbě zeptat: Co bude zítra drahý Ježíši? Vždyť ještě stále dáváš znamení s nebes, že ještě setrváváš ve svém milosrdenství než přijdeš ke žnám!

Překlad z němčiny z časopisu Das Weisse Pferd Miluše Šubartová. Die Erde, der Mensch und die Katastrophen (Země, člověk a katastrofy)

Gary Synder:

Sútra medvídky Smokeye, patrona protipožárních hlídek

Jednou se chystal pronést velkou řeč ke všem shromážděným přírodním živlům a energiím v jurském parku, tj. před 150 miliony let, velké Slunce – Buddha této oblasti bezmezně prázdnoty; hovořil k stojícím jsoucňům, k chodícím tvorům, k létajícím tvorům, k sedícím tvorům, ba i k travinám, jichž bylo na 13 miliard a každá z nich se zrodila ze semene. Ti všichni se tam shromáždili, aby vyslechli Řeč o osvícení na planetě Zemi.

Někdy v budoucnu bude existovat pevnina zvaná Amerika. Bude mít mocná centra síly jako Pyramid Lake, jezero Walden, Mt. Rainier, Big Sur, Everglades a jiné, a silné nervy a tepny jako řeku Columbiu, řeku Mississippi a Grand Canyon. Lidská rasa se v oné době

dostane do takových potíží, že jí přerostou přes hlavu a prakticky všechno se bude obracet vniveč navzdory tomu, že lidstvo je obdařeno mocnou inteligentní povahou Buddhy.

Klikatící se pohoří a rytmická pulsace velkých sopek – to je má láska, která hoří hluboko v nitru země. A mé tvrdošíjné soucítění je břidlicí, čedičem a žulou, které se stávají horami, aby přivolaly déšť.

V onom budoucím americkém věku se vtělím do nové podoby: abych léčil svět z jeho vědění bez lásky, kterou slepě hladově hledá; svět s bezmyšlenkovitou vášnivou touhou sytící se potravou, která ji nemůže ukojit.

A potom se zjevil ve své pravé podobě bódhisattvy, jako MEDVÍDEK SMOKEY. Roztomilý bdělý a pozorný, hnědě zbarvený medvěd stojící na zadních nohách. Ve své pravé tlapce drží Rýč, kterým pod povrch zdání proniká k pravdě, kterým přetíná kořeny neužitečných připoutaností a hází vlhký písek na ohně chtivosti a válek. Mudrou přátelství své levé tlapky naznačuje, že všichni tvorové mají plné právo žít na svém území, ba i vysoká zvěř, králíci, veverky, hadi, ještěrky a pampelišky, ti všichni vyrůstají v říši zákonitosti – dharmy. Má na sobě modrý overal, symbol otroků a dělníků, nesčetných lidí utlačovaných civilizací, která se vychloubá, že je zachraňuje, ale jen je ničí.

Na hlavě má klobouk se širokým okrajem, jenž je symbolem strážců divočiny, která je přirozeným stavem dharmy a Pravou stezkou pro člověka na zemi; všechny pravé stezky totiž vedou horami.

Jeho svatozář vytvářejí kouř a plameny lesních požárů kali jugy, černého věku, požáry způsobené hloupostí těch, kteří se domnívají, že lze vše kupovat a prodávat, ačkoliv ve skutečnosti vše je obsaženo a je dostupné na Modrém Nebi a v Zelené zemi Jediné Mysli (univerzálního vědomí).

Má zakulacené břicho, aby dal najevo svou laskavou povahu i to, že širá Země má dost potravy pro každého, kdo ji miluje a důvěřuje jí. Rozdupává plýtvavé dálnice a nepotřebná předměstí, dává červy kapitalismu a diktatur.

Ukazuje ÚKOL: jeho následovníci se musí osvobodit od soukromých aut, satelitních sídlišť, vil, konzerv, univerzit a obuvi. Je mistr třech tajů – těla, mluvy a mysli.

Hněvivý, avšak klidný, přísný, avšak komický, medvídek Smokey osvítl ty, kteří jsou ochotni mu pomáhat: ale ty, kteří by se mu protivili nebo ho pomlouvají, ty usadí.

Jeho mantra zní: *Namah samónta vadžranam čanda maháróšana sphataj húm traka ham mam.*

Hledám útočiště v univerzálním démantu, nechť je zničena lítá zuřivost!

Ochraňujte ty, kteří milují lesy a řeky, bohy a zvířata, tuláky a blázny, vězně a nemocné, hudebníky, hravé ženy a nadějně děti.

A jestliže vás někdo ohrožuje klamavou reklamou, znečišťováním ovzduší či dopravní policie, vyrazte Smokeyův válečný pokřik: „Koukejte mazat! Nakopu vás do zadku!“

Tedy se Smokey určitě objeví a nepřítele zneškodní svým hromoklínovým rýčem.

Ti, kdo recitují tuto sútru a pak ji uvádějí do praxe, získají tolik zásluh jako je písku v Arizoně a Nevadě.

Ti pomohou zachránit planetu Zemi před totálním ropným znečištěním, vstoupí do věku harmonie člověka a přírody, získají lásku mužů, žen a zvířat, budou mít vždycky k snědku

zralé borůvky a slunné místo pod sosnou, kam se mohou posadit A NAKONEC ZÍSKAJÍ NEJVYŠŠÍ DOKONALÉ OSVÍCENÍ.

Tak jsem to slyšel vyprávět.

Přeložil B. Merhaut

Bezradnost

Desetiletí nabyté svobody ukázalo nepřipravenost církví k oslovení české společnosti ve smyslu odhalení nových perspektiv naděje, otevření se světu a lidským srdcím. Zdá se, že duchovní život byl v totalitním komunistickém režimu mnohem intenzivnější. Církev a náboženské společnosti byly mnohem soudržnější a statečnější. Až se chce říci, že v katakombách útlaku a persekuce mnohem lépe prospívaly ve společné naději na znovunabytí násilím odebrané svobody. Komunistická moc si toho byla vědoma. Její tajná policie církve velmi pečlivě sledovala a vyhodnocovala jejich sílu. Podle údajů StB z konce osmdesátých let tvořilo tvrdé jádro katolické církve asi půl milionu občanů, tvrdé jádro ostatních církví bylo stejně početné (zejména Českobratrská a Husitská církev). Unitáři v bilanci StB tvořili, stejně jako Židovské náboženské obce, nepočetnou, ale vzhledem k tradici a zahraničním vazbám nebezpečnou skupinu.

Kam se síla církví po listopadu 1989 poděla? Proč nesehrály v uplynulém desetiletí tu roli, již se komunistická moc obávala? Jednou z hlavních odpovědí asi bude, že církve a náboženské společnosti s nabytou svobodou nakládaly marnotratně.

Bezradnost církví nad svobodou potvrzuje mnoho skutečností. Lze je přiblížit pomocí několika faktů: Strach komunistické moci ze soudržnosti a solidarity církví, odvěkých snah církví působit na jednotlivce i společenské dění a ochota k osobním obětem (peněžní a jiné podpoře činnosti atd.) potvrzoval jejich sílu. Byla zde krátce i po listopadu 1989. Dávala mimo jiné naději na vybudování zdatného celostátního média. Existenčně podepřeného několika stovkami tisíc předplatitelů a tím i ekonomicky přítažlivého a výnosného. Schopného zjistit formou příloh vnitřní tiskové potřeby církví a náboženských společností. Média dbajícího morálních hodnot a pravdy. Nic z toho se nestalo. A právě tento rozpad soudržnosti a ochoty k oběti dnes vnímáme jako největší ztrátu. Jsme jí však sami vinni. Neboť každý z nás dovolil, abychom se vzdali moderních prostředků působení na svět a sebe sama. Vinen je každý, kdo takto slabý se pak v nesvorné vůli pere už jen o nějaký ten požitek z těla zlatého telete moci a mamonu. Tak, že už asi lze jen řečnický položil otázku: „Máme už vůbec chuť a sílu k nápravě? Ke svobodě ve svornosti a zodpovědnosti? Máme chuť a sílu k dílu?“

Pavel Blažek

Titus Burckhardt:

ALCHYMIE

Tradiční věda o kosmu a duši. Praha, Malvern 2003. Edice Aurélie.

Je těžko pochopitelné, že vynikající orientalista a kunsthistorik Burckhardt (1908 – 84) je české vzdělané veřejnosti takřka neznámý. Snad proto, že přesahoval hranice akademických věd a jeho východiskem byla Philosophia Perennis – filozofie věčnosti, někdy též zvaná religio perennis. Jako málokterý Evropan pronikl do hlubin sufismu –

islámské mystiky. Tato „živá víra“ formovala jeho myšlení tradicionalisty. Objevil, že je jedním ze ztracených klíčů tzv. západní spirituality.

Osvícenci 19. a 20. století považovali alchymii za bájný předstupeň moderní chemie a mylně soudili, že jejím jediným cílem bylo vyrábět zlato. Dochované recepty „magisteria“ považovali za pouhou snůšku sebeklamů a podvodů.

Proč se však toto „umění“ houževnatě udržovalo v tolika různých kulturách Západu i Orientu po dobu delší než tisíc let? Proč alchymie od Maroka a Španělska po Čínu přes rozmanitost obrazů a symbolů vykazuje jisté neměnné základní rysy pravé tradice? Jde totiž o organicky celistvou, i když schématickou nauku, která ještě dnes může odhalovat hluboce zakořeněné možnosti ducha i psýché – lidské duše.

Takovéto závěry učinila Jungova hlubinná psychologie, která svou tezi o „kolektivním nevědomí“ přesvědčivě opírá o alchymistickou ikonografii. Samotné texty mohou být zavádějící, ale postup „Velkého díla“ se neomylně zachoval na 22 tarotových kartách. Podle nich zasvěcený alchymista se vydává na dlouhou, mnohdy celoživotní pouť za nevědomými obsahy své duše (archetypy). Dovedným slučováním čtyř živlů přes meziprodukt „červené a bílé“, o němž se zmiňuje Canticum canticorum – Píseň Šalamounova, dospívá ke kameni mudrců, „Páté esenci“. Od tohoto stádia je jen krok k prozelení kamene mudrců, aby v duchovním srdci adepta se zrodilo Slunce. To odpovídá tzv. spásnému obrození; jeho symbol se dochoval na rouchu kněze, což znamená, že v prvotních křesťanských obcích nikdo bez spásného obrození nemohl zastávat úřad biskupa.

Vznik západní alchymie

Zlato a stříbro, předobrazy Slunce a Měsíce, byly posvátnými kovy dávno před tím než Filip IV. Sličný (1268 – 1314) zlikvidoval řád templářů, kteří mu bránili padělat měnu snížením obsahu zlata v ražených zlaťácích. Ražba zlatých a stříbrných mincí byla už v archaických společnostech výsadou kněžských kast. Narušení tohoto kosmického řádu neoprávněným kovářem či slévačem bylo považováno za černou magii a trestalo se smrtí.

Materia prima

Pro alchymisty je duše ve své trpné formě totožná s prvotní substancí celého světa. Musí být očištěna od bouřlivostí vášní: teprve je-li prosta všech protikladných dvojných pout, může se ztuhnout do takové formy, že duch, sestupující „shora“, do ní může vtisknout novou, vyšší formu. Materia prima se symbolicky nachází vždy „dole“, je pasivní a „temná“.

Nejnázorněji ztotožňuje lidské tělo s horou, v níž se nalézají všechny prvky pomíjivého světa arabský alchymista z 9. století Abu'l Quasim.

Pro Basilea Valentina je klíčové heslo V.I.T.R.I.O.L. = Visit interiora terrae; rectificando invenies occultum lapitem („Navštiv nitro země, očištěním nalezneš skrytý kámen.“) Materia prima je tedy počátek i plod jejich díla. Chaos materie je temný a neproniknutelný, dokud v ní obsažené formy nezačnou klíčit.

Mahájánový buddhismus Dalekého východu jako symbol pralátky používá mandalu a zrcadlo. Její dynamický aspekt zobrazuje dhjáni- buddha Mahávairočana se svatozáří kolem hlavy, sedící na lotosu. Na paralelním vyobrazení má červenou svatozář a vyhází z rozevřeného lotosu, což symbolizuje božskou aktivitu.

O „chymické svatbě“

Svatba Slunce s Měsícem či krále s královnou má několik interpretací. Křesťanská mystika hlásá, že se lidská duše odcizila Bohu a že musí hledat opětne sjednocení. Podle alchymie ztráta původního, „adamického“ stavu člověka vnitřně rozštěpila: své celistvé podstaty člověk opět nabude, až obě protikladné síly jsou vyjádřeny sírou a rtutí alchymického díla, mužský pól lze označit za nadřazený pólu ženskému: rozdíl mezi nimi je ve funkci, jako mezi pravou a levou rukou. Podle rukopisu Michaela Cochemy z 16. století hermetický androgyn stojí na draku. Je okřídlen, v pravé ruce třímá stočeného hada, v levé tři hady. Mužská polovina androgyna je oblečena červeně, ženská bíle.

Stupně díla

Na počátku duchovní realizace je 1. stupeň „malého díla“, jemuž vládne Saturn. Symboly tohoto „zčernání“ a „usmrčení“ bývají havran, umrlčí lebka a hrob. Vládne mu tamas.

Druhému stupni vládne Jupiter a guna radžas, s významem rozšiřování se. „Malé dílo“ je dokončeno na třetím stupni, jemuž vládne Měsíc a bílá barva.

Čtvrtý stupeň je prvním stupněm „velkého díla“ a vládne mu Venuše. Začíná „nové stvoření“, ještě nedokonalé.

Pátému stupni vládne Mars: duch sestupuje do nejnižších vrstev vědomí. Duch se sjednocuje s tělem v opravdovém souznění.

Šestý stupeň – znak Slunce je symbolem dokončení „velkého díla“. Lakově červená barva letícího lva vyzvedává adepta z tohoto slzavého údolí, nad „hniující vody“ Egypta.

Smaragdová deska

Smysl a uspořádání celého díla popisuje Tabula Smaragdina, jejíž původ nutno hledat ve starém Egyptě. Za autora je považován Hermes Trismegistos, ale spíše se vztahuje k veleknězi Thothovi. V arabské verzi z 8. století začíná takto: „Je pravdivé, jisté a skutečné, že to, co je dole, je jako to, co je nahoře, aby dokonány byly divy jediné věci. A jako všechny věci byly učiněny z jediného, za zprostředkování jediného, tak všechny věci zrodily se z této jediné věci přizpůsobením.“

Latinskou verzi znal Albertus Magnus. Její styl prozrazuje, že je předislámského původu, ale arabská Džabirova verze je jasnější.

Zatímco tradiční staroindické, tibetské i čínské lékařství se uplatňuje i v moderní medicíně, tradiční věda alchymie o potřebě rovnováhy mezi přírodou a člověkem zůstává nevyužita. Je svědectvím o tzv. substanciální proměně hmoty v ducha, což samo o sobě není menší zázrak než nenadálá proměna neušlechtilého kovu ve zlato. Autor připojil užitečnou chronologickou tabulku citovaných hermetických autorit.

Boris Merhaut

Daniel Novotný:

KAMENITÁ CESTA

Cítíš		protiproud
Když	pronikáš	vzhůru
Odpor		prostředí
Tření, drsnost, tlak		

(ta bolest, když napínáš ztuhlé svaly, když zvedáš břemena nových cest...)			
Jak	skvěle		vypadá
Sněhobílá			plocha
Však	zebe	do	nohou
A klouzavé má podtóny (šumy		v	rádiu
jsou	prvními	pokusy	ptáků
rádiově zpívat)			
Tu	uslyšíš		střípek
Tam	zase		další
Až	si		uvědomíš
Že je to puzzle (I	mapy		vlhkosti
Na			stropě
Jsou obydleny) Kameny			
Jsou			kořením
Složité			cesty
Za zkušeností			

Daniel Novotný:

Ptačí pohádka

Bylo to na světě pěkně zařízeno. Ptáci se ptali a odpovídáči jim odpovídali. Jednoho dne však odpovídáči zmizeli, jako by se do země propadli. Ptáci se ptali: „Kdepak jsou naši odpovídáči?“ Ale nebylo nikoho, kdo by jim odpověděl. Ptáci začali hledat odpovídáky po celém světě. Dokonce si nechali narůst křídla, aby se jim hledalo lépe, ale stále nikoho nenacházeli.

Proto za rozbřesku stále slýcháme jejich zpěvavé otázky bez odpovědí.

Příběhy moravských Židů

V adventní době nás dne 15. 12. potěšil kanál ČT 2 reprízou vzpomínkového pořadu, který k programu Židovská Morava natočil r. 2001 režisér Jaroslav Bařinka.

Málokomu je známo, že Židé přišli na Moravu v několika vlnách už před tisíci léty. Po okupaci Československa nacisty r. 1939 se na plné obrátky rozjela ve Vlajce a jí příbuzných publikací lživá propaganda, že vyznavači judaismu v ČSR byli sloupy germanizace. Byla to lež jako věž, jak svědčí úřední dokumenty z 1. republiky. Ty dokazují, že drtivá většina čs. Židů byla k republice loajální a v četných moravských městech, které měly židovské čtvrti, se vzdělávali v českých školách.

Dokumentární film se skládá z výpovědí starých a velmi starých bývalých československých státních příslušníků, kteří dnes žijí jak v Izraeli tak po celém světě.

„Zaujme nás výpověď inteligenta, který sice studoval na německé univerzitě v Praze, ale jen proto, že tam byl nasazen čs. zpravodajskou službou, aby odhaloval rejdy nacistických agentů, připravujících teroristické akce v sudetském pohraničí.

Nejpočetnější židovskou obec měla Ostrava, přes 12 000 členů. Dva měsíce po nacistické okupaci vzplály zapálené židovské synagogy. Z Ostravy byl na okupované území Polska vypraven vůbec první transport Židů, dlouho před tím, než začala fungovat továrna na smrt – Osvětim. Nacisté napočítali v Protektorátu 88 105 Židů podle norinberských zákonů. Terezínem prošlo přes 15 tisíc dětí, z nich přežilo jen 115.

Není divu, že mnoho občanů, oceňovaných žlutou Davidovou hvězdou, se pokoušelo uprchnout do země svých snů – Palestiny. Uvěřili snům sionistů, jejichž centrem byla Ostrava. Tak jako příslušníci čs. armády prchali přes luďácké Slovensko, Maďarsko, Rumunsko či Jugoslávii. Avšak tato cesta byla čím dál tím riskantnější, převaděči byli gestapem odhalováni, takže uprchlíci platili životy.

Vzpomíná na to i šéf první Baťovy prodejny v Palestině pan Weiss, dnes americký státní příslušník. Byl absolventem Baťovy školy ve Zlíně, kterou pokládá za jednu z nejlepších na světě. Mladíci jako on od 8 do 17 hodin se zaučovali na strojích do ševcoviny, od 18 do 20 hodin měli školní výuku, zaměřenou na ekonomii, a výuku jazyků. Bydleli na internátě, kde ve 22 hodin zhasínali, takže mnoho času na zábavu a radovánky neměli. Ale vše, co se naučili, jim pomáhalo kdekoliv ve světě se uplatnit.

Paní Ruth Elias původem z Boskovic je duší spolku přistěhovalců z Moravy do izraelského kibucu. Vyhrává na harmoniku a všichni zpívají české a moravské písničky.

Významným židovským centrem byla i Olomouc, kam po okupaci Sudet přišlo 2000 uprchlíků, takže židovská komunita přesáhla 6000.

Na nezanedbatelný podíl čs. Židů, kteří bojovali proti fašismu v Západních branných silách, především v britském královském letectvu, vzpomíná v Izraeli pan Elias. Po komunistickém puči 1948 byli jeho kamarádi vyhozeni z armády a žalářováni. Opět hromadně prchali z komunistického ráje, tentokrát nejčastěji do Izraele, který s Araby vedl opakované války o své přežití.

V péči o židovské památky vede Třebíč, kde Zámostí, bývalé Židovské město, je největší dochovanou židovskou čtvrtí na území republiky. První písemná zmínka o ní je z r. 1410. Původně dřevěná stará synagoga byla přestavěna v letech 1640 – 42. K jejímu obnovení nedošlo, protože byla znovu podle návrhu arch. Máčela přestavěna a dnes slouží jako kostel Čs. církve husitské. Nová, tzv. Zadní synagoga pochází z konce 16. století. Dnes je citlivě rekonstruována a je v ní expozice o dějinách moravských Židů, především obyvatel židovské třebíčské čtvrti.

Během rozhovorů se několikrát objevila myšlenka T. G. Masaryka, že žádný opravdový inteligent nemůže být antisemitou.

Boris Merhaut

David C. Doel:

The Perennial Psychology

(Psychologie věčnosti) Dukenfield Lindsey Press 1990. 186 str.

Aldous Huxley se inspiroval dílem Leibnitze a roku 1946 vydal antologii „Philosophia Perennis“ (Filozofie věčnosti) mystických a kontemplativních tradic celého světa. Výbor měl velký ohlas a přispělo k rozpracování zásad tzv. „čtvrté síly“ - transpersonální psychologie, které počátkem 70. let zformulovali A. Maslow, A. Sutich, S. Grof, K. Wilber aj.

Záměr D. Doela je skromnější. Jako jeden z mála kazatelů unitářů, který prošel psychoterapeutickým výcvikem a který ve své pastorační činnosti používá léčení duchem, chce upozornit své kolegy, teology, že tuto činnost neprávem opomíjejí. Ačkoliv v evangeliu jsou zaznamenány různé způsoby léčení duchem, v naší době teologové a kazatelé tuto činnost přenechali psychiatrům a psychologům. Je pro ně užitečné, aby se seznámili s metodami různých psychoterapeutických škol. Avšak titul pokládám za zavádějící. Veškeré filozofie věčnosti totiž odmítají judokřesťanskou a humanistickou víru v trvalost ega; pro ně je jáství jevem v ustavičné proměně, něco na způsob vzniku duhy, když jsou k tomu vhodné přírodní podmínky – sluneční svit a déšť.

Autor si látku rozdělil do pěti kapitol: I. Smrt a znovuzrození, II. Topografie psyché, III. Činnost ducha, IV. Svět snění, V. Psychologie věčnosti.

I. Jak stoupenci mystických tradic, tak většina hlubinných psychologů pokládají vědomí za prvotní fakt lidské existence. Binswanger nazval svůj přístup Daseins-analyse a vychází z Heideggerova existencialismu. Avšak z analytiků jedině Jung dospívá k plodům kontempace, když charakterizuje Krista: „Kristus je archetypický symbol Ducha (Self), právě jako démantové tělo Buddhy v buddhismu. Obraz Boží v základu duše v kterémkoliv jazyku je archetyp Ducha, představující jádro naší přirozenosti, naší konečné potenciality.“ (s. 12)

Tam kde křesťané hovoří o hříchu jakožto stavu oddělení, hinduisté a buddhisté hovoří o metafyzické nevědomosti (avidjá) a kosmické iluzi (májá). Anglický mystik Walter Hilton považoval hřích za duševní nemoc, které se nutno zbavit, protože jinak nikdo nemůže se těšit z nebeského blaženství.

Shodují-li se mystikové v tom, že všichni lidé jsou odcizeni a v určitém smyslu duchovně mrtví, moderní psychoanalýza hovoří o represi a společenském podmiňování. Podle T. Reika rodiče, nástroje kultury, „vraždí“ své děti v existenciálním i psychologickém smyslu (s. 19). Nejen psychoanalytikové, ale i psychiatři se shodují, že žijeme v nemocném světě (Rogow, 1970). Lapidárně to vyjádřil zakladatel tvarové terapie F. Perls: „je pochybné, zda v naší šílené společnosti si poctivý člověk vůbec může zachovat zdravý rozum“. Podle Rello Maye odcizením trpí tisíce tzv. normálních lidí. Autor sám vidí původ odcizení v tom, že se lidé konformují převládajícím stereotypům myšlení a chování, které jsou vlastní jejich komunitám. (s. 25)

II. Smrt, regrese a znovuzrození (s. 33 – 151)

V této kapitole autor upozorňuje na u nás téměř neznámou formu psychoterapie, která odmítala Freudovu negaci spirituality člověka. Rozpracovali ji kanovník Ducker z Leicesteru a psychiatr Frank Lane a hnutí dostalo název klinické teologie. Ta měla vliv na většinu protestantských církví, především anglikánskou, ale dokonce i na katolíky, kteří otevřeli kliniku v Heronbrook u Birminghamu. Pacienti byli vedeni cestou od neskutečného, falešného já ke skutečnému. Podle existenciálního psychologa Royceho je třeba se

probourat několika kuklami, do nichž jsme uzavřeni a které skrývají realitu. Další kapitola hodnotí přínos C. G. Junga k psychologii náboženství.

IV. Topografie nevědomí v hlubinné psychologii. Doel se opírá o amerického psychoanalytika Davida Bakana a argumentuje, že Freud nebyl tak zahrocen proti náboženství, jak se obecně tvrdí, nýbrž jen proti legalistické židovské pravověrnosti. Zatímco Silverman jako psychiatři pokládají změněné vědomí za pouze patologické, transpersonální psychologie jich využívá k tvůrčím změnám osobnosti jako při LSD-terapii.

V. Filozofické důsledky. Autor zkoumá, proč psychoterapeuti se tak dlouho bránili kontaktu s jinými obory. Je vzácné, aby někdo z nich jako Švýcar Medard Boss, který dílem „Psychiatr objevuje Indii“ vydává svědectví, jak ho ovlivnila metafyzika védanty.

Ze závěrečných kapitol je nejzajímavější Svět snu, jejímž jádrem jsou hlubinné psychologické interpretace. Pro srovnání je uvedena známá vize hradu v nitru sv. Terezy. Kapitola desátá je rekapitulace a zdůvodnění autorem rozpracované koncepce psychologie věčnosti.

Škoda, že v seznamu literatury chybí vnočení. Tento nedostatek však bude odstraněn, protože v Essex Hall v unitářském centru v Londýně je v tisku 2. rozšířené vydání s doplněným životopisem autora. Kromě toho se připravuje německý překlad.

Boris Merhaut

Bůh je jako čiré nic, je mimo zde a teď,
čím více výzkumů, tím dále mizí v šed.
Bůh – hloubka moudrosti a šíře milosti
a výška všemoci a délka věčnosti.
Mé poslední je Bůh. Když jsem mu počátkem,
tu ve mně vzniká On a já se končím v Něm.
Ó Bože, Jsoucno vždy mně svatě přítomné,
jsi zcela zde i tam, jsi uvnitř i mimo mne!
Ty nejsi v prostoru, věz, prostor v Tobě je.
Ten vyluč: věčnost hned se v Tobě rozleje.
Kdo Boha nehledá v pozemském čase všedním,
ten vstupem na věčnost se neobjeví před Ním.

(Angelus SILES)